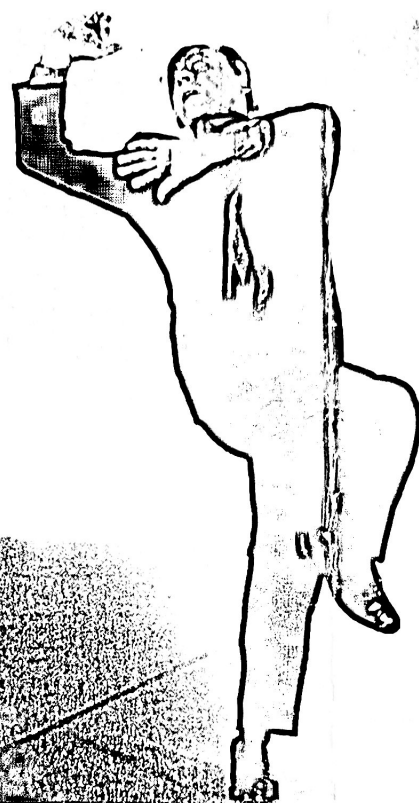

Misschien is dans wel de natuurlijke staat voor mij

Van huis uit leugenaar spreekt hij nu de waarheid. Met zijn lichaam. Theatermaker en acteur Jan Ritsema deed tijdens het maken van zijn eerste dansvoorstelling een grote ontdekking: 'Dans is voor mij misschien wel de meest geëigende uitdrukking'. Een andere ontdekking was dat de erven Messiaen geen toestemming gaven voor het gebruik van diens *Quator pour la Fin du Temps*, waarop Ritsema's dansante eerste is gebaseerd.

Jan Ritsema in *Pour la Fin du Temps*

FOTO HERMAN SORGELOOS

ven. Je zou kunnen zeggen dat ik ben bevrijd van de leugen."

Die 'verlossing' is nu door het verbod van de erven Messiaen op losse schroeven gezet. Ritsema had beter kunnen weten: Messiaen was niet bepaald schietig met de rechten voor zijn muziek en verbood elk ongewenst gebruik van zijn composities, zeker van die met een religieus karakter, zoals *Quator pour la Fin du Temps*. Dit kwartet is 'een ode aan de liefde voor het oneindige', geschreven tijdens Messiaens gevangenschap in de Tweede Wereldoorlog in Silezie en gebaseerd op teksten uit de Openbaringen van Johannes, waarin een engel op aarde neerdaalt.

Meerwaarde

Het motief van de oneindigheid speelt ook een rol in Ritsema's choreografie, die behalve structureel dan ook inhoudelijk sterk verbonden is met Messiaens *Quator*. "Nu zeg ik dat dat zo is, maar misschien is dat een paar subjectief idee, die verbondenheid. Ter vervanging van het *Quator* probeer ik muziek met een gelijke strekking te vinden, dus het is geen kwestie van gewoon een ander behangetje. Maar er is natuurlijk een verschil. Bij Messiaen voelde ik een meerwaarde ontstaan, ik begreep zo goed dat het klopte tussen mij en Messiaen. Mijn aanwezigheid en de muziek vertelden hetzelfde verhaal, er zat niets tussen. Ik werd gedragen door de muziek. Nu, met de composities van Berg, Webern, Bach en Ives - of ik die uiteindelijk gebruik is nog onzeker - voel ik dat er wel iets tussen zit. Het is alsof ik moet presenteren. Daar moet ik nog vanal zien te komen. Proberen het goed te doen heeft in de kunst geen zin. Dat is iets voor gewone mensen: op je werk moet je het goed doen. In de kunst moet je er zijn. Bij Messiaen was ik er."

Springdance Festival met dansvoorstelling van Jan Ritsema, 20 en 21 april te Utrecht (Ottone).

Toneelmaker Jan Ritsema voelt zich thuis in eerste choreografie

ling regelrecht uit zijn hart komt. Na een behandeling voor angina pectoris, ontstaan als gevolg van een ouderwetse, dat wil zeggen hoog gedoseerde chemotherapie, besloot hij een lang gekoesterde wens in vervulling te

laten gaan. "Zo'n ziekte met een zwart randje is aanleiding om de balans op te maken. Mijn conclusie is dat het pure nalatigheid is om de dingen die je wilt doen, niet te doen, en een dansvoorstelling maken stond hoog op

mijn lijstje. Toen eenmaal het besluit genomen was, zat werkelijk alles mee: iedereen was positief en wilde meedoen. Zo 'erg' heb ik het nog nooit meegemaakt.

"Wat het dansen zelf betreft: ik heb nog nooit zo moeiteloos ergens moeite voor gedaan. Aan sport heb ik altijd een hekel gehad, maar bij dansen vormen de inspanning en de pijn geen probleem, ik wil alles geven. Dansen is thuiskomen voor mij, misschien is dans wel de natuurlijke staat van Jan Ritsema. Dat heb ik nooit geweten.

"Wat overigens niet wil zeggen dat ik een goede danser ben. Ik ben geen danser en 51 jaar oud - dat is voor sommigen al reden genoeg om te vinden dat je niet meer zou moeten dansen. Maar dan mis je de essentie. Dans is de meest directe manier van uiting geven aan wat je bedoelt. Dans kan alleen maar waar zijn, omdat het zo naakt is. Ik ben een leugenaar, ik beoefen de kunst van het liegen, de toneelkunst. Dat is een leuk spel, maar bij dans heb ik juist geen zin om te liegen.

"Dat bedoel ik met alles ge-

door FRANCINE VAN DER WIEL

De ontdekking is vrijwel de enige, maar meteen ook belangrijkste tegenslag die Ritsema heeft moeten verwerken tijdens het productieproces van zijn choreografie, die hij zelf uitvoert. Vlak voor de geplande première (op 20 april in het Springdance Festival) zit hij dus druk te puzzelen met nieuwe composities en heel stiekem te hopen op een telefoontje uit Parijs.

Logisch, want met enige goede wil zou men kunnen zeggen dat Ritsema's eerste dansvoorstel-